

CENTRUL DE FORMARE CONTINUĂ AL USM

**„BAZELE BIBLIOTECONOMIEI ȘI ȘTIINȚELOR
INFORMĂRII**

Tema: Clasificarea Zecimală Universală

Formator: Lina MIHALUȚA, dir. adj. BȘ USARB

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ (CZU)

Subiecte

1. Clasificarea Zecimală Universală

1.1 Istoric

1.2 Structură

1.3 Avantaje/dezavantaje

2. Indici principali. Clasele 0-9

3. Indici auxiliari

4. Metodica generală de clasificare

5. Instrumentele de lucru ale clasificatorului

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

Clasificarea Zecimală Universală (CZU) - sistem de clasificare bazat pe clasificarea zecimală a lui M. Dewey care acoperă toate cunoștințele umane, după un model comun de subiecte legate între ele.

Clasificare Zecimală Universală (CZU) este un limbaj de documentare utilizat în indexarea și regăsirea informației. Totalitatea cunoștințelor umane fiind grupate în 10 clase, sistemul de indexare fiind cel numeric.

Schema se prezintă sub forma unei clasificări care se folosește la indexarea resurselor infodocumentare într-o mare diversitate de formate. Documentele pot fi entități fizice (aflăte pe rafturi sau în fișiere) sau surogate (pe fișe sau fișiere de computer).

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

O caracteristică suplimentară a schemei CZU este aceea că poate fi comparată cu un dicționar, deoarece definește termenii prin plasarea acestora într-un anumit context și prin utilizarea aceluiași simbol notațional pentru a denota un concept specific, poate fi folosită la traducerea dintr-o limbă la alta întrucât simbolul rămâne constant indiferent de limba folosită în tabelă.

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ. REPERE ISTORICE

Fizicianul Anndre Marie Ampere (1765-1836) a propus, pentru prima oară, folosirea notației zecimale ca un cod de exprimare a conceptelor într-o clasificare documentară.

Această propunere a fost popularizată de bibliotecarul american Melvil Dewey (Melville Louis Kossuth), la sfârșitul sec. XIX. În 1878 Melvil Dewey (Melville Louis Kossuth), a publicat un tabel de clasificare destinat ordonării fondului de publicații al bibliotecii colegiului unde fusese numit ca asistent bibliotecar, marcând fiecare din cele 9 clase cu câte o cifră de la 1 la 9 și atribuind cifra 0 unei clase de generalități:

- ▶ Ex. : **000** Lucrări cu caracter general
- 100** Filosofie
- 200** Religie

În 1895 avocații belgieni Paul Otlet (1868-1944) și Henri La Fontaine (1853-1943) au preluat sistemul de clasificare Dewey, operând o serie de modificări și extinderi cu acordul lui Dewey, până când au obținut o schemă originală care ar putea fi exprimată „*într-un limbaj internațional – acela al numerelor*”.

Între timp, au mai avut loc reorganizări/modificări, astfel s-a ajuns la mai multe ediții internaționale: *ediție medie, ediție prescurtată, ediție specializată*.

- ▶ În 1931 Institutul Internațional de Bibliografie este reorganizat în Institutul Internațional de Documentare și mai târziu, în 1938 în baza acestui institut a fost fondată Federația Internațională de Documentare (FID). Până în anul 1992 Federația Internațională de Documentare și-a îndeplinit funcțiile de organizare, întreținere și modificare.
- ▶ De la 1 ianuarie 1992 toate drepturile și funcțiile de organizare, modificare au fost transferate unei noi structuri – **Consortiului CZU**.
- ▶ Trebuie să menționăm că una din organizațiile principale în componența Consortiului CZU, este Federația Internațională de Documentare. Consortiul CZU este o organizație non-profit care reunește alături de FID, și alți mari editori din Anglia, Belgia, Spania, Japonia, Cehia etc.
- ▶ Tabelele de Clasificare Zecimală Universală sunt proprietatea Consortiului CZU și nimeni nu are dreptul de a introduce schimbări sau modificări fără acordul Consortiului CZU.

Secretariatul central al UDCC se ocupă de administrarea și întreținerea Fișierului Master de Referință (MRF) care, pe parcursul anilor, este publicat anual sub titlul „Extensions and Corrections” (E&C) ca versiune autorizată a schemei.

Clasificarea Zecimală Universală a fost tradusă în mai multe limbi. Ediția medie internațională în limba română CZU este astfel concepută încât să fie suficient subdivizată pentru a răspunde nevoilor generale de clasificare ale utilizatorilor.

Începând cu anul 1992 acest sistem de clasificare a documentelor este aplicabil în bibliotecile din Republica Moldova, respectiv și în Biblioteca noastră.

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

GENERALITĂȚI. SCHEME DE ORDONARE

Schema rigidă de ordonare (cu fișe manuale, pe calculator etc.) este următoarea:

- ▶ **indicii auxiliari generali (comuni)**, admiși să formeze intrări în Clasificarea Zecimală Universală se pun la început în ordinea: =, (0), (1/9), (=), “.”
- ▶ **Urmează indicii principali** în ordinea: +, /, indice principal, : , :: , [] , indicii auxiliari generali (comuni) atașați la indicii principali în ordinea = , (0), (1/9) , (=) , “.” , ... și A/Z , .00 , -0
- ▶ **Indicii auxiliari speciali (analitici)** atașați la indicii în ordinea -1/-9 , .01 / .09 și “1/”9 ; indice principal în continuare.

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

SHEMA DE ORDONARE

Indice	Semn	Mostre
Indici principali	+	662.2 +662.5
	/	662.2/.3
indice CZU simplu		662.2
	:	662:623

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

SHEMA DE ORDONARE

Indice

Semn

Mostre

Indici

=

662.2=112.2 - limbă

Auxiliari

(0)

662.2 (03) - formă

Comuni

(1/9)

662.2 (498) - loc

(=...)

662. 2 (=135.1) - etnie

“ ...”

662.2 "19" - perioada/timp

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ (CZU)

SHEMA DE ORDONARE

Indice

Semn

Mostre

**Indici
auxiliari
speciali**

.00

662.2.001.42

-0

662.2-03 -

-1/-9

662.2 - 39

.0

662.2.035

'1/'9

662.2'...

TABELUL AUXILIAR/PRINCIPAL SEMNE DE LEGĂTURĂ

► Tabelul 1 a Coordonare.Extensie

a) Semnul de adăugare + se utilizează pentru reunirea indicilor neconsecutivi pentru a denota un subiect compus pentru care nu există un număr simplu:

Ex. : (44+460) Franța și Spania (auxiliar de loc)

622+669 Industria minieră și metalurgică (CZU)

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

SEMNE DE LEGĂTURĂ

b) Semnul de extindere / (până la) leagă primul și ultimul indice dintr-o serie de indici consecutive pentru a denota un subiect mai larg sau o serie de concepte.

Ex.: (7/8) America de Nord și Centrală și America de Sud

592/599 Zoologie sistematică (echivalent cu 592+593...+599)

643/645 Locuința și obiectele casnice
(echivalent cu 643+644+645)

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU) SEMNE DE LEGĂTURĂ

Tabelul 1 b Relație. Subgrupare. Fixarea ordinii

a) Semnul de relație (:) este utilizat pentru a lega doi sau mai mulți indici. Spre deosebire de plus și bara oblică, două puncte mai mult restrânge decât extinde subiectele pe care le leagă.

Ex.: 17:7 Etica în relație cu artă

341.63(44:450) Arbitraj al disputelor dintre Franța și Italia

631.111.4:502.4 Amplasarea fermelor în rezervații naturale

Numerele din fiecare parte a celor două puncte pot fi inversate în funcție de ceea ce dorim să evidențiem.

Ca urmare, dacă se preferă, primele două exemple de mai sus ar putea fi exprimate astfel:

Ex.: 7:17

Arta în relație cu etica

341.63(450:44) Arbitraj al disputelor dintre Italia și Franța

b) Semnul [...] (paranteze pătrate) se utilizează ca o formulă algebrică de subgrupare atunci când doi sau mai mulți indici principali CZU sunt uniți prin semnul + (plus) sau : (două puncte) pentru a desemna un subiect complex care este în întregime relaționat cu altul din afara parantezelor.

Ex.: [622+669](485) Minerit și metalurgie în Suedia

783:[283/289] Muzică religioasă protestantă

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ (CZU)

ȘTEMNE DE LEGĂTURĂ

c) Semnul de relație scris dublu (::) poate fi utilizat pentru a fixa ordinea de succesiune a indicilor componenți din cadrul unui indice compus în mod special atunci când CZU este utilizat în sisteme informaționale automatizate.

Ex.: 061.1(100)::[54+66] IUPAC Uniunea Internațională de
Chimie Pură și Aplicată
575::576.3 Citogenetică

Această relație este ireversibilă (indicii care o compun nu se mai inversează), intrarea în catalog fiind dată numai de primul indice.

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

INDICII AUXILIARI GENERALI

Tabelul 1 c **Indici auxiliari comuni de limbă**

Scop : Cu toate că, în teorie, limba oricărui document ar putea fi indicată, în practică acest lucru este necesar numai atunci când se simte nevoia de a face o distincție între acestea, în funcție de limbile în care sunt scrise, de exemplu pentru a face regăsiri după o anumită limbă sau pentru a asigura o ordonare satisfăcătoare.

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

INDICI AUXILIARI COMUNI DE LIMBĂ

Ordonare

În ordonare, indicii auxiliari de limbă sunt, în mod normal, așezați la urmă; ei pot fi totuși, plasați la mijlocul sau chiar la începutul unui indicecompus, dacă există intenția de a ordona documentele în principal după limbă și nu după subiect. Dacă este nevoie, acești indici pot fi separați de indicele următor prin semnul de relație.

Ex.:

663.4(493)(075)=112.5 Industria berii în Belgia – manual – în limba flamandă

087.5=111: ... Cărți pentru copii – în limba engleză – aranjate după subiect

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ (CZU) INDICI AUXILIARI COMUNI DE LIMBĂ

Documente multilingve pot fi specificate prin =00 sau auxiliarii pentru limbi individuale în ordine numerică ascendentă.

Ex.: 53=00 Tratat de fizică în mai multe limbi

53=111=112.2 Tratat de fizică în
limba engleză și germană

INDICI AUXILIARI COMUNI DE LIMBĂ

=...Indici de limbă

=00 Multilingv, poliglot

=11 Limbi germanice

=111 Engleză

=112.2 Germană

=12 Limbi italice/clasice

=124 Latină

=13 Limbi romanice

=131.1 Italiană

=133.1 Franceză

=135.1 Română

=14 Greacă

=15 Limbi celtice

=16 Limbi slave

=161.1 Rusă

=17 Limbi baltice

=21/=22 Limbi indo-
iraniene

=29 Limbi indo-europene

=51 Limbi ural-altaice.

=521 Japoneză

.... =Limbi artificiale

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

ORIGINE ȘI PERIOADE ALE LIMBII

Originile și perioadele limbii ca și fazele lor de dezvoltare pot fi denotate prin utilizarea subdiviziunilor auxiliare speciale introduse prin apostrof. Simbolurile '03, '05, '07 și '09 nu se aplică generalizat. Ele sunt rezervate pentru aplicații speciale(e.g. pentru latină, greacă, ebraică, egipteană). Subdiviziunile utilizate în mod obișnuit sunt:

- ▶ =... '01 Perioada veche. Perioada arhaică
- ▶ =... '02 Perioada clasică
- ▶ =... '04 Perioada medie
- ▶ =... '06 Perioada modernă
- ▶ =... '08 Limbi renăscute

Ex. **811.14'06** – *Greaca modernă*

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

INDICI AUXILIARI COMUNI DE FORMĂ

Tabelul 1 d **Auxiliari Comuni de formă**

Simbol (0...) (paranteză-zero)

Scop: Auxiliarii comuni de formă (0.0../09) sunt utilizați pentru a denota forma de prezentare a documentelor (cu excepția formelor literare care sînt prezentate la clasa 82-1/-9).

Ordonare: Auxiliarii comuni de formă se notează după un indice de subiect. Nu toți idicii de formă expuși în tabelă sunt utilizați în procesul de clasificare a publicațiilor, doar unii.

Cei mai aplicabili indici auxiliari

comuni de formă

- ▶ (01) Bibliografii
- ▶ (03) Lucrări de referințe (dicționare/enciclopedii)
- ▶ (043) Teze de doctorat /autoreferate/liceță/masterat
- ▶ (05) Publicații seriale.
- ▶ (072/079) Publicații pentru învățământ
(metodici/programe/manuale/exerciții practice/teste)
- ▶ (082) Culegeri din operele mai multor autori
- ▶ (083) Documente tehnice și normative. Tabele. Liste.Standarde
- ▶ (091) Prezentări istorice
- ▶ (092) Prezentări biografice
- ▶ (094) Documente legislative

De ex.: 54(03) Dicționar de chimie
58(075) Manuale de botanică
792(091)(086.7)+82-2

792 - Teatru.

(091) - Prezentare istorică

(086.7) - Înregistrări sonore

82-2 Teatru (gen literar)

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ (CZU)

INDICI AUXILIARI COMUNI DE LOC

Tabelul 1e . **Indici auxiliari comuni de loc**

Simbol (1/9) (paranteză-unu-extensie-nouă)

Scop : Auxiliarii de loc se folosesc pentru a exprima zona geografică, localitatea sau alte aspecte spațiale ale unui subiect denotat de un indice principal CZU.

Ordonare: Acești auxiliari sunt utilizați după un indice principal.

Ex .: 339.5.053 (478) - Balanța comercială - Moldova

Există și alte modalități de prezentare a auxiliarului de loc, fie în fața indicelui CZU atunci când dorim să creăm un fișier geografic.

Ex.: (478) 339.5.053RM - Balanța comercială- RM

Sau

în interiorul unui indice pentru a obține o anumită ordonare.

Ex.: 354.(44) - Administrație centrală în Franța

354 (44).51 – Ministerul de justiție francez

INDICI AUXILIARI COMUNI DE LOC

- ▶ **(1) Loc și Spațiu în general.**
Localizare. Orientare
- ▶ **(1-0/-9) Frontiere și forme spațiale de varietate tipuri**
- ▶ **(2) Locul în sens fizico-geografic)**
- ▶ **(3) Locuri ale lumii antice**
- ▶ **(4/9) Statele și teritoriile lumii moderne**
- ▶ **(4) Europa**
 - ▶ **(470) Rusia**
- ▶ **(47+57) Rusia. Federația rusă**
- ▶ **(478) Republica Moldova**
- ▶ **(498) România**
- ▶ **(5) Asia**
- ▶ **(6) Africa**
- ▶ **(7/8) America de Nord și de Sud. America**
- ▶ **(7) America de Nord și Centrală**
- ▶ **(8) America de Sud**
- ▶ **(9) State și regiuni ale Pacificului de Sud și ale**
 - ▶ **Australiei. Arctica. Antarctica**

► **Mostre**

331.2(44) Salarii în Franța

338.47(81) Economia transporturilor În Brazilia

913(315) Geografia Chinei antice

94(37) Istoria Romei antice

94(478) Istoria Republicii Moldova

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

INDICI AUXILIARI COMUNI DE NAȚIONALITĂȚI

Tabelul 1 f. **Indici Auxiliari Comuni de Naționalități și Grupări Etnice**

Simbol (=...) (paranteză-egal)

Scop : Auxiliarii comuni de grupare etnică și naționalitate denotă naționalitatea sau aspectele etnice ale subiectului reprezentat de un indice principal CZU.

Ordonare: Indicii auxiliari de rasă și popor se folosesc, în mod normal, după un indice CZU principal. Ei pot fi, totuși, plasați la mijlocul sau în fața unui indice compus, dacă este nevoie să se grupeze împreună documentele sau referințele cu privire la un anumit grup etnic sau naționalitate.

Ex.: 398(=135.1) Folclor român

321.15(=411.16)- Minorități etnice. Evreii

(naționalitate politică)

94(=135.1) – Istoria românilor

94(=135.1) (450) – Istoria românilor din Italia

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

INDICI AUXILIARI COMUNI DE TIMP

Tabelul 1 g. **Indici auxiliari comuni de timp**

Simbol “ “ – (ghilimele)

Scop: Auxiliarii comuni de timp specifică data, un moment în timp sau o perioadă de timp la care se referă subiectul reprezentat de un indice principal. Ei nu indică data publicării unui document, aceasta fiind problema catalogării. Baza indicației datei o constituie calendarul creștin dar și sistemele de măsurare a timpului necreștine sînt prevăzute (la “68/69”), precum și alte concepte de timp.

Ordonare : În ordinea citării, auxiliarul de timp este în mod normal menționat după indicele principal dar dat fiind că ghilimelele sînt biterminale, ele permit cu ușurință inversarea ordinii sau a intercalării

Ex.: 785 "18" Muzică instrumentală – Sec.19

785.7"18" Muzică de cameră – Sec. 19

Dar dacă se dorește o ordonare în care prioritară să fie data respectivă, se poate clasifica fie 785"18".7, fie chiar "18" 785.7

"03"

Secolul IV. Anii 300-399

"19"

Secolul 20. Anii 1900-1999

Când una dintre date este nedeterminată aceasta este indicată prin (...)

94(100)".../19"

Istorie universală până la sfârșitul secolului 20

Tabelul indicilor auxiliari poate fi continuat de :

Tabelul 1 h. *Notății din surse non-CZU* –

Notăția asteriscul (*) introduce o notație care nu reprezintă un indice CZU autorizat

Tabelul 1i. *Indici auxiliari comuni de punct*

***de vedere – anulată și redefinită în 1 k* Indici auxiliari
comuni de caracteristici generale**

Tabelul 1 k **Indici auxiliari comuni de caracteristici generale**

- ▶ - **02** - Proprietăți
- ▶ - **03** - Materiale
- ▶ - **04**- Relații/Procese
- ▶ - **05** - Persoane și caracteristici personale

Scop : Auxiliari – **03** indică materialele sau componentele din care sunt făcute obiectele sau produsele. Indicii auxiliari – 03 nu se folosesc independent sau la începutul unui indice compus. Ei sunt întotdeauna atașați unui indice principal care exprimă subiectul ce urmează a fi clasificat.

▶ **-05 auxiliari comuni de persoane și caracteristici personale**

Scop : Indicii auxiliari - 05 indică persoana despre care este vorba sau caracteristicile acestuia. Ei sunt aplicabili în toate tabelele principale, dacă aspectul personal este secundar față de subiect. Dacă tabela principală pentru un anumit subiect nu oferă nici o subdiviziune directă sau auxiliar special pentru a indica categoria unei persoane, atunci indicele auxiliar -05 poate fi utilizat pentru a denota acest aspect .

Ex. : 24 Budism

24-05 Budiști

Ordonare: Auxiliarii comuni - 05 nu pot fi utilizați independent sau plasați la începutul unui indice compus. Ei sunt întotdeauna adăugați după un indice sau notație principală care exprimă subiectul ce trebuie clasificat.

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

Tabelul principal – cuprinde cele zece clase mari în care a fost divizat universul cunoștințelor, fiecare din aceste mari clase este notată cu o singură cifră arabă. Cu alte cuvinte tabelul principal este divizat ierarhic, ierarhia numerică reflectând ierarhia conceptuală, clasele cele mai generale aflându-se la nivel superior, iar clasele mai înguste, mai restrânse, adică la nivel inferior.

CLASIFICAREA ZECIMALĂ UNIVERSALĂ(CZU)

TABELUL INDICILOR PRINCIPALI

- ▶ 0 Știință și cunoștințe.
Organizare. Știința
Calculatoarelor.
Informare. Documentare.
Bibliologie. Instituții.
Publicații
- ▶ 1 Filosofie . Psihologie
- ▶ 2 Religie. Teologie
- ▶ 3 Științe sociale
- ▶ 4 (Vacantă în prezent)
- ▶ 5 Matematică. Științe naturale
- ▶ 6 Științe aplicate.
Medicină. Tehnologie
- ▶ 7 Artă. Recreere.
Divertisment. Sport
- ▶ 8 Limbi. Lingvistică.
Literatură
- ▶ 9 Geografie.
Biografie. Istorie

Ordinea/schema formulării și citării unui indice CZU (textual)

Indice principal - clasele de la 0/9

+

**indici auxiliari speciali – cu apostrof ('0/'9), zero(.01/.09),
liniuță (-1/-9), din punct de vedere(.00, -03,-05)**

+

**indici auxiliari comuni – timp("..."), grupări etnice(=...),
loc (1/9),forma(0.0..), limba(=...)**

► **Ordinea/schema formulării și citării unui indice CZU (numerică)**

821.135.1 (478). 09 "19" (092) Dabija N. =133.1

Indice principal

Indice

Indice

Indice

Indice

Indice

de loc

special

de timp

de formă

auxiliar de limba

INSTRUMENTELE CLASIFICATORULUI

- ▶ Tabelele CZU, edițiile ultime ale CZU;
- ▶ CZU.Tabele prescurtate. Ed. îngr. De V. Chitoroagă,2017;
- ▶ UDC - <http://www.udcsummary.info/php/index.php?lang=ro&pr=Y>;
- ▶ Indexul alfabetic al CZU;
- ▶ Indexer. Fișier de bază (aplicație electronică)
- ▶ Indexul alfabetic al catalogului sistematic;
- ▶ Catalogul sistematic al bibliotecii;
- ▶ Catalogul on-line;
- ▶ Enciclopedii, dicționare, sursele bibliografice tradiționale și electronice.